MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA
KÖZLÖNY MŰHELY

építész

2023. szeptember

Apró Léptek Bölcsőde – Törökbálint
(Triskell Épülettervező Kft. – Építész: Horváth Zoltán Ybl Miklós- és Pro Architectura-díjas építész
Építész munkatársak: Horváth Gergely, Puheli András, Töviskes Csilla)

Fotó: Dénes György

FÓKUSZTÉMA: BÖLCSŐDÉK ÉS ÓVODÁK ÉPÍTÉSZETE

SzeptemberFeszt 2023 – Fészek Református Óvoda, Debrecen – Svábhegyi Református Óvoda és kiszolgáló-egységei – Mocorgó Óvoda – Bölcsőde Törökbálinton – Budafoki Zöldike Tagbölcsőde – Új technológia rovat

Bölcsőde Törökbálinton

Fotó: Dénes György

Horváth Zoltán: Bevezető gondolatok
Asztalos Zoltán építésznek ajánlva

Az írásom elején rögzíteni szeretném, hogy a gyermekeim esetén nem vettem igénybe a bölcsődei szolgáltatást, így a tervezés során nem támaszkodhattam szülőként szerzett tapasztalatokra. Két oka volt ennek. Egyrészről azokban az években, amikor nekünk fiatal szülőként szükségünk lehetett volna erre az intézményre, országos szinten nagyon kevés volt belőle. Nagy változást a 2010-es évek hozták, amikor minden városi ranggal rendelkező település számára kötelezővé tette az állam a bölcsődei intézmény fenntartását. Természetesen mindehhez központi forrást is biztosítva. Másrészről azt is be kell vallanom, mindig is egyetértettem Vekerdy Tamás pszichológus egyetemi tanárral, aki egy tanulmányában a következőket írta: „Nemcsak szakmai ismereteim, hanem meggyőződésem és tapasztalatom szerint is az a jó, ha a gyerek nyugodt, kedvező körülmények között, mintegy hároméves koráig az anyjával maradhat. Ilyenkor jól érzi magát, és elég neki annyi a többi gyerekből, amennyi a játszótéren, a szomszédban, vendégeskedésekben kijut neki. Én úgy gondolom, hogy a bölcsőde kényszermegoldás. Persze, ha rászorulunk erre a kényszermegoldásra, akkor nagy jelentősége van annak, hogy az szakszerű, a gyereknek minél kevesebbet ártó legyen, s amennyire lehetséges, javára váljék. Erről nem egy bölcsődében kitűnő gondozónők gondoskodnak. A gyereknek három-négy éves koráig nincs szüksége úgynevezett »közösségre«, vagyis egy viszonylag nagyobb gyerekcsoportra, ahová nap mint nap eljár, s ahol több – néha nagyon sok – órát eltölt. A gyerek élő, valódi közössége ilyenkor még a családja, apja, anyja, testvérei, nagyszülei. Ami pedig a »fejlesztést« illeti: ebben az életkorban a gyereket az fejleszti, ha érzelmi biztonságot nyújtó családjában sokféle dologgal megismerkedik, a tésztagyúrástól a bevásárlásig, és sok mindent utánozhat szabad játékában. Játékában, mely számára most a legfejlesztőbb tevékenység.” Megszívlelendő gondolatok. A tervezési program összeállításakor igyekeztem a demográfiai adatokból eredő épületméret, a szükséges terek szabványszerű felsorolásán túl megfogadni tanár úr szavait: „érzelmi biztonság”, „utánzás”, „játék”, „biztonság”, „kis közösség”, „apa, anya, testvérek, nagyszülők”. Bízva abban, hogy ezzel az erőteljes társadalmi igényt képes lehetek építészként jó irányba terelni.

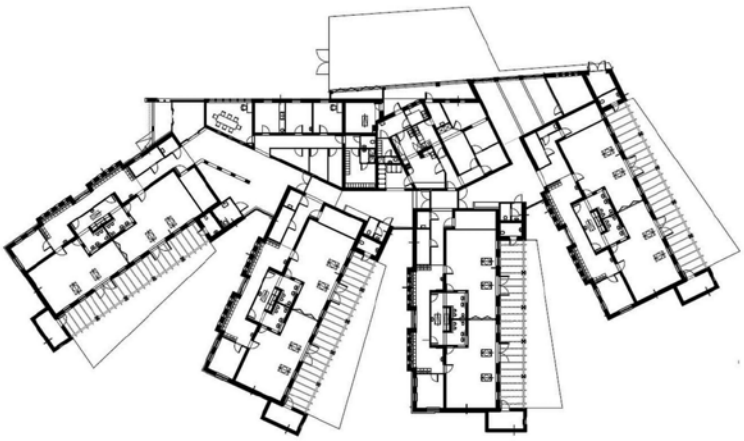
Törökbálint csodálatos fekvésű város, a Budaörsi-medence nyugati szélén és a Tétényi-fennsík északi részén helyezkedik el. Az egyik legtisztább levegőjű város az agglomerációban. Azt hiszem, a táj, a környezet okozza, hogy itt az emberek mosolygósabbak, nyitottabbak, érdeklődőbbek, sokkal inkább törődnek a városukkal. Talán emiatt, vagy az eredetileg is meglévő kulturális sokszínűségnek köszönhetően a múlt század ’90-es éveitől kezdve polgárainak száma évről évre robbanásszerűen növekszik. A város ma közel tizenötezret meghaladó lélekszámmal büszkélkedhet. Természetesen mindez a város intézményhálózatát szétfeszítette, az egészségügy területén épp úgy, mint az oktatás-nevelés, valamint a szociális intézményi rendszer területén. Ennek köszönhetően a városfejlesztés területén a helyi önkormányzat évről évre komoly erőfeszítéseket tesz.

Fotó: Dénes György

Az épített környezet identitásunkat is meghatározza, ezért különös jelentősége van annak, hogy a helyi építészeti hagyományokra támaszkodó épületek szülessenek. Az az építészeti gondolkodás, amit magaménak is vallok, a közösségre épít, hiszen minden építés „emberépítés" is, közösségfejlesztés is egyben. Hiszi azt, hogy egy nép, egy közösség létezésének legelső feltétele a hely. Érti és felvállalja azt a felelősséget, amely az épített környezet, a hely alakításában rejlik. Gondoljuk csak meg: az olvasó, a szemlélő, a hallgató, a néző döntése nélkül nincs hatása az irodalomnak, a képzőművészetnek, a zenének, a színművészetnek. Kell, hogy a kezünkbe vegyünk egy könyvet, elmenjünk egy galériába vagy helyet foglaljunk egy koncertteremben, színházban. Szemben az építészettel, amely mindenkor körülveszi az embert, aki benne él: a formák, az anyagok, a színek hatása alatt. Az építész felelős viselkedése abban mutatkozik meg, hogy keresi a hely kulturális, szellemi értékeit, mert építészeti formavilágát ezekre építi. Újat teremt, de a múlt értékeinek megőrzésével és továbbfejlesztésével, az adott korszak emberének elvárásaihoz igazodva. Sohasem a múlt szolgai másolásról van itt szó, hiszen az építőművészet az egyik leginnovatívabb műfaj az összművészetek közül. Nélkülözhetetlen számára a világot a maga egységében és folytonosságában látni. A helyre, mint egy közösség múltjával megszentelt földre gondol, a helyre Hamvas Béla-i megközelítésben tekint: „A hely sohasem definiálható, ezért a helynek nincs tudománya, ellenben van költészete, művészete és mítosza."

Egy olyan korban élünk, amikor a példa hatványozottan fontos, egy középületnek be kell töltenie ezt a küldetését is. Gondos tervezéssel a gyermekek kíváncsi tekintetében az egykor volt értékek új értelmet nyerhetnek. A fésűs elrendezésű hosszú épülettömegek, a tisztaságot hirdető fehér falak, az árnyakkal megtámasztott párkányok, tagozatok, szegletek, a dacos őrt álló pillérek, a nyers őszinteségű natúr téglalábazatok, az egymás ölelésében megbújó tetők, az elegáns természetes fénnyel átitatott terek, a gyantaszagú pallók, gerendák, deszkák nemesülhetnek új családias otthonná a ragyogó gyermeki szempárok sugaránál.

A törökbálinti bölcsőde épülete részben pályázati, részben önkormányzati forrásból épült meg. A terveket 2019–2020 között készítettük el, az épület alapkövét 2021 júniusában tettük le és 2023. év elején adtuk át az épületet a gyermekeknek.

Patai Boglárka: Kicsit kócosan

Adott a feladat: egy új bölcsőde tervezése, a helyszín: egy közel téglalap alakú üres telek egy tizennégyezer fős településen, Budapest agglomerációjában, a környezettudatos tervezés követelményei, és nem utolsósorban a szűkös anyagi keret, aminek meg kell felelni. Az építész előtt ott az üres papírlap, ír, rajzol, fogalmaz: milyennek kell lennie egy bölcsődének ma Törökbálinton? Egy ilyen helyzet szinte kiáltja a hanyag koncepciójú megoldást: néhány gyorsan építhető fehér vasbeton hasáb egymásba metsződve, azért egy kis homlokzati játékkal és jól fotózható főbejárattal. De ez a ház nem akart ilyen lenni…

Fotó: Dénes György

Az épület tömegét, homlokzatait figyelve elsőre talán feleslegesnek tűnik a gesztus, bonyolultnak a formanyelv, de e látszólagos burjánzás mögött valójában egyszerű és nemes az alkotói szándék: újszerű, jövőbe mutató megfogalmazása a helyben gyökerező kultúrának és építészeti hagyományoknak, valamint a bölcsőde működési rendjének, amelyben elkülönül a kisgyermekek tere és a felnőtteké. A telek hosszoldalára kerül egy lazán formált, kicsit kócos épülettest (tenyér) – a főbejárat és a központi terek, a kiszolgálófunkciók helye –, innen indulunk. Erre rácsatlakozik négy, a kertre sugárirányban kifutó, tornácos, családiház-szerű végtagtömeg (az ujjak), ezekben vannak a csoportszobák, és közöttük (hajlataikban) a saját kis fedett-nyitott udvaruk, kertrészük. (S ha már követjük a hasonlatot, a nagyujj a parkoló, amely rávezet e nyitott tenyérre.) A csoportszobákat magába foglaló épületrészek tömegképzése és aránya a törökbálinti sváb hosszházak archetípusát örökíti tovább. Homlokzatukon megjelenik a gyerekrajzjáték: halvány akvarellszínekre festett, kályhára utaló tömegek pici ablakokkal, belül a megérkezésből átvezető öltözők tere. Egy kissé ezek a házak is kócosak, hiszen a telken olyan szabálytalanul, látszólag rendezetlenül állnak… de ez miért is lenne baj? Miért kellene az épületnek szépen viselkednie, ha egyszer bölcsőde? A tervező él a lehetőséggel, hogy a szabályos telek ellenére másképp is lehet. És ahogy elkezdjük figyelni, megismerni a házat, rájövünk, hogy ez a másképp valamiképpen nagyon jó is, mert odaillő, illik a környezethez, a funkcióhoz. Belakja a területet, ahogy egy család belakja a házát.

A szakmai szem észreveszi az e mögött rejlő átgondolt szerkesztést, a statika tisztaságát, a műszaki precizitást, a gondos kivitelezést is. Az építőanyagok szerepe sem kevéssé fontos, Horváth Zoltán épületeihez olyan szerkezeteket és anyagokat választ, ami segíti ezt a szabadabb formálást. Lábazata a masszívabb, tömörebb megjelenésű tégla, fedett-nyitott tereiben felfelé tartószerkezetként és burkolatként is a puhább fa hangsúlyos. A nyeregtetős fő tömegeket kiemeli a cserépfedés, amelyeket egybefoglal a laposabb fémtető, innen kanyarodnak le a fém vízgyűjtő szerkezetek. Az épület visszafogott színeinek a kerti növények, a burkolatok és a játékok élénksége ad kontrasztot.

Horváth Zoltán ezen épületén is tetten érhetőek a regionalizmus építészet vonásai: a szemlélet, ahol a rend alapja nem a raszteres szerkesztés és merőlegesség, hanem a változatosság logikáját használó és különféle téri minőségeket egymásba szövő tervezésmód. Szabályossága a szabálytalanságából ered: alaprajzában a sorolás helyett a dolgok egymásmellettiségén van a hangsúly, a működési rendben keresi helyüket és térigényüket, s az így létrejövő összekapcsolódás izgalmas, felfedezésre váró belső téri világot eredményez, amelyben jó mozgolódni.

Milyennek kell lennie egy bölcsődének ma Törökbálinton? Működésében korszerűnek, alaprajzában logikusnak, megjelenésében példamutatónak, anyaghasználatában környezettudatosnak, energetikailag megfelelőnek, tűzvédelmileg szabályosnak, költséghatékonynak, könnyen építhetőnek… De leginkább – és mert a tervező elvei vagy formai játéka sosem lehetnek öncélúak – egy helyi közösség számára szerethetőnek. Egy kisvárosi környezetben ismerős, ugyanakkor karakteres megjelenésűnek, környezetében és belső tereiben is családias, otthonos közegnek. Biztonságot adó helyszínnek,

Fotó: Dénes György

játékra hívogató, élményszerű téri világnak a kisgyermekek első lépéseihez, aztán a kíváncsi körbeszaladgálásához, az első felfedezésekhez és a koszos tenyerekhez, az első mondókák eléneklésséhez, a bogarak megleséséhez, a hintázva repüléshez!

Horváth Zoltán vezető építésztervezőként Horváth Gergely építésszel és Kedves Zsófia tájépítésszel, valamint Demjén József tartószerkezeti, Nagy Nándor épületgépészeti és Mihalovics József elektromos tervezőkkel közösen egy ilyen bölcsődét tervezett, amely a Creaton 2022. évi Tradíció és innováció építészpályázatának első díját is kiérdemelte.

Beruházó: Törökbálint Város Önkormányzata

Generáltervező: Triskell Épülettervező Kft.

Építész: Horváth Zoltán Ybl Miklós- és Pro Architectura-díjas építész

Építész munkatársak: Horváth Gergely, Puheli András, Töviskes Csilla

Bútortervek: Nemes Mónika

Tartószerkezeti tervező: Demjén József

Épületgépészeti tervező: Nagy Nándor

Elektromos tervező: Mihalovics József, Horváth Károly

Tűzvédelmi szakmérnök: Horváth Lajos

Tájépítész: Kedves Zsófia

Fotó: Dénes György

Út- és parkolótervező: Kenéz Attila

Konyhatechnológia: Harangi Katalin

Generálkivitelező: F-Építő Generál Zrt.

FÖDÉMNYÍLÁSBA ÉPÍTHETŐ PERGOLÁK

BRUSTOR
B200 XL & B600 S

REJTETT VÍZELVEZETÉSSEL

KIPRÓBÁLHATÓ A BEMUTATÓTERMÜNKBEN:
1036 Budapest, Bécsi út 77-79.
www.brustormagyarorszag.hu
Telefon: +36 20 473 1329
vidoczi.arpad@brustormagyarorszag.hu

A **SOLLIS OUTDOOR LIVING** CSOPORT TAGJA
BRUSTOR®
OUTDOOR SUN SYSTEMS
MAGYARORSZÁG